

УДК 351.74:343.9

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2025.25.25>**Демчук Т.І.***доктор філософії,**доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права**Чернівецький навчально-науковий юридичний інститут**Національного університету «Одеська юридична академія»**ORCID ID: 0000-0002-0955-1816***Марущак А.В.***к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного,**адміністративного та фінансового права**Чернівецький навчально-науковий юридичний інститут**Національного університету «Одеська юридична академія»**ORCID ID: 0000-0002-4611-4906***АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ**

Постановка проблеми. Забезпечення законності та правопорядку є одним із ключових пріоритетів сучасної держави. Правоохоронні органи відіграють важливу роль у дотриманні правових норм та захисті прав громадян. В умовах сучасних соціальних та економічних змін існують численні проблеми, що заважають ефективному функціонуванню правоохоронних органів.

Водночас, в період воєнного стану в Україні правоохоронні органи стикаються з безпрецедентними викликами, які зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Нинішні загрози національній безпеці, зокрема військова агресія, теракти, саботаж, розповсюдження незаконної зброї та інформаційно-психологічні операції, вимагають суттєвого переосмислення ролі, функцій і методів роботи правоохоронних структур.

Одним із ключових питань є забезпечення оперативного реагування на злочини, які безпосередньо пов'язані з воєнними діями, такі як мародерство, колабораціонізм, шпигунство, а також воєнні злочини, скоєні проти цивільного населення. Водночас виникає необхідність захисту прав і свобод громадян,

навіть у надзвичайних умовах, коли можливе обмеження деяких конституційних прав.

Особливого значення набуває ефективна координація між правоохоронними органами, військовими структурами та органами державної влади. Нерідко спостерігаються проблеми дублювання повноважень, відсутності чітких механізмів співпраці, а також нестача ресурсів для виконання покладених завдань.

Додатковий виклик становить цифровізація злочинності. У період воєнного стану значно зросла кількість кібератак на державні установи, що ставить питання про необхідність посилення кібербезпеки та вдосконалення нормативної бази для ефективного реагування на такі загрози.

У контексті адаптації до воєнних умов виникає потреба в модернізації чинного законодавства. Багато нормативних актів залишаються неадаптованими до умов воєнного часу, що створює правові колізії та ускладнює реалізацію правоохоронної функції.

Таким чином, вивчення актуальних проблем діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану має важливе значення для забезпечення ефективності їх роботи, захисту національних інтересів, а також утвердження

верховенства права навіть у найскладніших суспільно-політичних умовах.

Виклад основного матеріалу. Правоохоронні органи є ключовими суб'єктами системи забезпечення правопорядку, безпеки та захисту прав і свобод громадян, що регламентовано положеннями Основного Закону нашої держави. Окрім цього, остання проголосила, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Іншими словами захист прав та свобод людини і громадянина є обов'язком держави, зокрема в особі її правоохоронних органів.

Тому, правоохоронна система України перебуває в умовах постійної трансформації, адаптуючись до нових суспільно-політичних викликів, законодавчих змін та безпекових загроз. Однак попри проведені реформи, у її діяльності зберігається низка проблем, що суттєво впливають на ефективність виконання покладених функцій. Розглянемо основні з них більш детально.

Однією з ключових проблем діяльності правоохоронних органів України є відсутність на законодавчому рівні чіткого визначення переліку органів, які відносяться до правоохоронних. Конституція України та інші нормативно-правові акти не містять єдиної дефініції поняття «правоохоронний орган». Це призводить до неоднозначного тлумачення правового статусу різних органів, колізій у законодавстві та дублювання функцій. Разом з тим, варто погодитись із думкою Ю.О. Загуменної, яка зазначає, що у відповідних статусних законах України чітко вказано лише три державних органи, які належать до правоохоронних: Службу безпеки України (ст. 1 Закону України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. № 2229-III [2]), Управління державної охорони України (ст. 11 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» від 04.03.1998 р. № 160/98-ВР [3]) та Військову службу правопорядку (ст. 1 Закону України 22 № 1/2021 «Про Військову службу

правапорядку у Збройних Силах України» від 07.03.2002 р. № 3099-III [4]) [5, с. 148].

На думку, О.М. Музичука недолік чіткого розмежування полягає у «...відсутності чіткого переліку правоохоронних органів є причиною багатьох проблем, зокрема в галузі правового та соціального захисту персоналу правоохоронних органів, цивільного контролю за правоохоронними органами» [6, с. 17-18].

Нині окремі функції правоохоронної діяльності виконують органи, підпорядковані різним гілкам влади: Національна поліція, Служба безпеки України, Державне бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки, Національне антикорупційне бюро, прокуратура, органи Державної кримінально-виконавчої служби, прикордонна служба, митні органи тощо. При цьому формально законодавство не містить вичерпного переліку цих органів.

Т.О. Шкуля вважає, що до правоохоронних органів у широкому розумінні належать суд, прокуратура й правоохоронні органи з боротьби зі злочинністю, у вузькому – тільки правоохоронні органи з боротьби зі злочинністю [7, с. 179].

Інша частина науковців до правоохоронних органів відносять ті, які виконують функції правоохоронної діяльності та забезпечують законність та правопорядок в державі.

Зазначена проблема особливо гостро постає в умовах правозастосування, зокрема при визначенні компетенції органів досудового розслідування відповідно до положень КПК України або під час здійснення контролю за діяльністю органів правопорядку. Наявність паралельних слідчих органів із перетином повноважень – наприклад, ДБР, НАБУ, СБУ та поліції – створює підґрунтя для конкуренції між ними, а іноді – для маніпулювання юрисдикцією.

Відсутність нормативно закріпленого визначення правоохоронних органів також ускладнює питання забезпечення гарантій прав працівників цих органів, їхнього соціального захисту, дисциплінарної відповідаль-

ності та механізмів підзвітності. Водночас це негативно впливає на довіру громадян, оскільки непрозорість меж компетенції різних органів породжує плутанину та підозри щодо зловживань.

Таким чином, невирішеність питання чіткого законодавчого розмежування статусу правоохоронних органів та визначення їх переліку є фундаментальною проблемою, яка потребує комплексного нормативного врегулювання.

Наступною, не менш важливою проблемою діяльності правоохоронних органів України є високий рівень корупції серед їхніх працівників, що безпосередньо впливає на рівень довіри населення до цих органів та до держави загалом.

Корупція у правоохоронній системі має системний характер і проявляється у різних формах: від зловживання службовим становищем, отримання неправомірної вигоди, службової недбалості – до покриття злочинів або участі у корупційних схемах. Закон України «Про запобігання корупції» прямо визначає працівників правоохоронних органів як суб'єктів, що несуть відповідальність за вчинення корупційних правопорушень [8]. Однак, на практиці механізми контролю залишаються недостатньо ефективними.

Незважаючи на створення нових антикорупційних органів – таких як Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції та Вищий антикорупційний суд – рівень корупційних правопорушень у сфері правоохоронної діяльності залишається високим, хоча соціальні дослідження демонструють поступове покращення індексу сприйняття корупції, але сфера правоохоронних органів традиційно залишається серед найбільш корумпованих.

Особливо небезпечним є те, що корупція в правоохоронних органах не лише підриває ефективність виконання службових обов'язків, а й демотивує добросовісних працівників, формує в суспільстві переконання у неспра-

ведливості та безкарності. Відповідно до ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію», діяльність поліції має ґрунтуватися на принципах довіри та партнерства з населенням [9]. Проте згідно з опитуваннями інституту соціології, понад 50% громадян не довіряють поліції та іншим правоохоронним органам.

Суспільна недовіра посилюється у зв'язку з відсутністю належної прозорості у роботі правоохоронців, недостатнім реагуванням на скарги громадян, вибірковістю у застосуванні закону та непоодинокими фактами приховування правопорушень серед самих працівників системи. Парадоксально, але саме ті органи, які повинні забезпечувати дотримання закону, самі іноді стають джерелом його порушення.

Ця ситуація призводить до зниження ефективності правоохоронної системи загалом, послаблення правопорядку та зростання правового нігілізму серед населення. В умовах воєнного стану та підвищених загроз безпеці країни така ситуація є надзвичайно небезпечною, оскільки підриває здатність держави ефективно захищати громадян та забезпечувати правопорядок.

Таким чином, боротьба з корупцією в правоохоронних органах повинна залишатися серед ключових державних пріоритетів, поряд із комплексними заходами щодо підвищення довіри суспільства до правоохоронної системи.

Наступною проблемою діяльності правоохоронних органів є кадровий дефіцит і недостатній рівень професійної підготовки є однією з найгостріших проблем, що суттєво впливає на ефективність діяльності правоохоронних органів України. Ця проблема є комплексною, оскільки поєднує як об'єктивні чинники – зовнішні виклики, військові дії, міграцію кадрів, так і внутрішні – організаційні недоліки та слабкість системи професійної освіти.

Згідно зі статтею 49 Закону України «Про Національну поліцію» до поліції приймаються особи, які відповідають встановленим

кваліфікаційним, моральним, професійним та фізичним вимогам [9]. Однак на практиці значна кількість вакансій залишається незаповненою через низький рівень мотивації кандидатів, складні умови служби, високий рівень ризику та недостатній соціальний захист. Особливо гостро кадровий дефіцит відчувається в умовах воєнного стану, коли частина працівників мобілізована до лав Збройних Сил України, інші – евакуйовані з окупованих або прифронтових територій.

Крім кількісного дефіциту, існує проблема якості підготовки кадрів. Наявна система професійної освіти для працівників правоохоронних органів, хоч і реформується, все ще не повністю відповідає сучасним викликам. Недостатньо уваги приділяється таким напрямкам, як кібербезпека, протидія фінансовим злочинам, психологічна стійкість, комунікація з населенням, права людини. Це суперечить принципам діяльності поліції, закріпленим у Законі України «Про Національну поліцію», де вказано на необхідність забезпечення відкритості, підзвітності та партнерства з громадянами [9].

Особливо гостро постає проблема професійної підготовки слідчих та оперативних працівників. Відповідно до ст. 46 Кримінального процесуального кодексу України слідчий виконує ключові процесуальні функції у досудовому розслідуванні. Однак часто відсутність належних навичок призводить до процесуальних помилок, неякісного збору доказів, що в подальшому ускладнює доведення вини у суді або стає підставою для виправдувальних вироків [10].

Проблему кадрового дефіциту також посилює високий рівень професійного вигорання серед працівників правоохоронних органів. Психологічні навантаження, постійний стрес, недовіра з боку суспільства та низький рівень матеріального забезпечення стають факторами, які призводять до звільнення працівників або формального виконання ними службових обов'язків.

Тому, без системного реформування кадрової політики, покращення умов праці, впрова-

дження сучасних стандартів професійної підготовки та підтримки ментального здоров'я працівників забезпечити ефективну роботу правоохоронних органів буде неможливо.

Крайньою, але надзвичайно важливою проблемою сучасної діяльності правоохоронних органів України є вплив воєнного стану та умов гібридної війни. Російська збройна агресія, що триває з 2014 року й особливо загострилася після повномасштабного вторгнення у 2022 році, створила безпрецедентні виклики для правоохоронної системи.

Правоохоронні органи змушені працювати у надзвичайно складних умовах, коли поряд із традиційними завданнями – забезпеченням правопорядку, протидією злочинності, захистом прав і свобод громадян – з'явилися додаткові функції, пов'язані із забезпеченням публічної безпеки в умовах війни. Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» правоохоронні органи залучаються до виконання завдань із забезпечення комендантської години, охорони стратегічних об'єктів, протидії диверсійним групам, боротьби з мародерством і військовими злочинами [11].

Особливо гострою проблемою є посилення ризиків, пов'язаних із гібридними загрозами, серед яких – кібератаки, інформаційно-психологічні операції, спроби дестабілізації внутрішнього правопорядку, розпалювання соціальної напруги та поширення фейкових новин. Правоохоронні органи змушені адаптуватися до нових реалій, коли традиційні методи боротьби зі злочинністю виявляються недостатніми для протидії сучасним загрозам.

Умови воєнного стану також ускладнюють оперативно-розшукову діяльність, розслідування злочинів та забезпечення процесуальних прав учасників кримінального провадження. Частина територій тимчасово окупована або знаходиться в зоні активних бойових дій, що унеможливує належне виконання функцій органів досудового розслідування. Відповідно до ст. 615 Кримінального процесуального кодексу України у районах

ведення бойових дій допускається спрощення окремих процесуальних процедур, що, хоч і є необхідним, проте створює ризики зловживань і порушення прав людини [10].

Крім того, значна кількість працівників правоохоронних органів мобілізована до Збройних Сил України або територіальної оборони, що посилює кадровий дефіцит. Водночас зростає навантаження на тих, хто залишився виконувати службові обов'язки в тилу. Також зростає кількість воєнних злочинів, які потребують окремої процесуальної кваліфікації, особливого підходу до документування, збору доказів та взаємодії з міжнародними організаціями.

Додатково слід враховувати вплив психологічного фактора. Постійна загроза ракетних ударів, обстрілів, масових загибелей цивільного населення та військових підвищує рівень стресу серед працівників правоохоронних органів, що негативно впливає на їхню професійну стійкість, моральний стан і ефективність виконання завдань.

Таким чином, воєнний стан і гібридна війна кардинально трансформували середовище, в якому функціонують правоохоронні органи України, поставивши перед ними низку нових викликів, що потребують як оперативних рішень, так і стратегічного переосмислення ролі та функцій правоохоронної системи в умовах сучасних загроз.

Отже, проаналізувавши вище зазначені основні проблеми діяльності правоохоронних органів для ефективного функціонування правоохоронної системи України в умовах сучасних безпекових, соціально-політичних і економічних викликів необхідне комплексне реформування, спрямоване на усунення існуючих проблем. Насамперед потребує законодавчого врегулювання питання чіткого визначення переліку правоохоронних органів, їхніх завдань, повноважень і відповідальності. Це дозволить уникнути дублювання функцій, правових колізій та підвищить ефективність міжвідомчої взаємодії. Відповідні зміни мають бути закріплені на рівні окремого

закону або внесення змін до чинних нормативно-правових актів, зокрема Конституції України, Кримінального процесуального кодексу та спеціальних законів.

Другим ключовим напрямом є запровадження ефективних механізмів боротьби з корупцією в самих правоохоронних органах. Це можливо через посилення інституційної спроможності антикорупційних органів, забезпечення їх незалежності, підвищення рівня прозорості роботи правоохоронних органів, активне залучення громадського контролю та впровадження сучасних цифрових інструментів для моніторингу діяльності службовців. Необхідним є також підвищення рівня відповідальності за вчинення корупційних правопорушень і забезпечення невідворотності покарання.

Не менш важливим є вдосконалення кадрової політики. Потрібно запровадити нові стандарти відбору, підготовки та професійного розвитку працівників правоохоронних органів, які відповідали б міжнародним стандартам. Важливими є оновлення освітніх програм, розвиток компетенцій у сфері кібербезпеки, роботи з доказами, комунікації з громадськістю, захисту прав людини та стресостійкості. Окрему увагу слід приділити забезпеченню гідних умов праці, соціальних гарантій та психологічної підтримки працівників.

В умовах воєнного стану надзвичайно важливим є посилення спроможності правоохоронних органів діяти ефективно в умовах гібридних загроз. Це потребує розвитку спеціалізованих підрозділів для протидії кібератакам, інформаційним операціям, диверсійно-розвідувальній діяльності та воєнним злочинам. Необхідним є також удосконалення взаємодії правоохоронних органів з військовими структурами, органами територіальної оборони та міжнародними партнерами.

Крім того, важливою складовою покращення діяльності є підвищення довіри громадян. Це можливо через запровадження реальних механізмів підзвітності, прозорості прийняття рішень, відкритості інформації про

діяльність органів правопорядку та залучення громадськості до формування безпекової політики.

Отже, удосконалення діяльності правоохоронних органів України потребує системного підходу, політичної волі, належного фінансування, активної участі громадянського суспільства та адаптації найкращих міжнародних практик до національних умов.

Висновки. Аналіз актуальних проблем діяльності правоохоронних органів України в умовах воєнного стану дозволяє зробити низку важливих висновків, які мають теоретичне та практичне значення.

По-перше, воєнний стан значно ускладнює виконання правоохоронних функцій через посилення зовнішніх та внутрішніх загроз, зокрема військових злочинів, мародерства, колабораціонізму, кіберзлочинності та інформаційно-психологічних операцій. У цих умовах правоохоронні органи виступають ключовою ланкою забезпечення громадської безпеки, правопорядку та національної безпеки.

По-друге, нормативно-правова база, яка регулює діяльність правоохоронних органів, потребує суттєвого оновлення. Застарілі положення законодавства не завжди враховують реалії гібридної війни та специфіку воєнного часу, що створює правові колізії та ускладнює виконання поставлених завдань. Необхідно вдосконалювати кримінальне та адміністративне законодавство, зокрема щодо протидії новим видам злочинів.

По-третє, ефективність діяльності правоохоронних органів значною мірою залежить від якісної міжвідомчої координації. Практика показує, що дублювання функцій, слабка взаємодія між різними структурами та недостатня координація з військовими формуван-

нями негативно впливають на результативність роботи. Вирішення цих проблем вимагає запровадження чітких механізмів співпраці та розподілу повноважень.

По-четверте, сучасні виклики у сфері кібербезпеки вимагають від правоохоронних органів нових підходів до боротьби з кіберзлочинами. Інтенсифікація кібератак під час воєнного стану потребує впровадження сучасних технологій, розвитку аналітичних центрів і посилення міжнародної співпраці у цій сфері.

По-п'яте, особливого значення набуває підготовка кадрів правоохоронних органів. Навчання має враховувати специфіку воєнного часу, забезпечувати гнучкість у реагуванні на нові виклики та підвищувати рівень професійної компетенції співробітників.

По-шосте, для підвищення результативності роботи правоохоронних органів необхідне належне ресурсне забезпечення. Недостатність фінансування, технічних засобів та матеріальної бази значно ускладнює виконання основних завдань у надзвичайних умовах.

Таким чином, вирішення проблем діяльності правоохоронних органів потребує комплексного підходу, що включає нормативно-правове реформування, оптимізацію організаційної структури, підвищення кадрового потенціалу та впровадження сучасних технологій. Ці заходи є необхідними не лише для ефективної роботи у воєнний період, а й для забезпечення довгострокової стійкості правоохоронної системи.

У повоєнний період вдосконалення діяльності правоохоронних органів стане ключовим фактором для забезпечення верховенства права, відновлення довіри громадян до правової системи та зміцнення національної безпеки.

Анотація

Стаття присвячена дослідженню актуальних проблем діяльності правоохоронних органів України в сучасних умовах, зокрема в період воєнного стану. Зокрема, систематизовано основні виклики, які постали перед правоохоронною системою у зв'язку з військовою агресією проти України, включаючи боротьбу з військовими злочинами, мародерством, колабораціонізмом, кібератаками та іншими загрозами, що мають специфіку в умовах воєнних дій. Розглянуто

правові, організаційні та технічні аспекти, які потребують удосконалення для забезпечення ефективної роботи правоохоронних структур.

У статті акцентовано увагу на необхідності модернізації нормативно-правової бази, що регулює діяльність правоохоронних органів, оскільки чинне законодавство не завжди відповідає вимогам суспільства та реаліям війни.

Окрему увагу приділено зростанню загроз у сфері кібербезпеки, що вимагає від правоохоронних органів нових підходів до виявлення, розслідування та протидії кібератакам. У дослідженні обґрунтовано значення цифровізації як елементу модернізації правоохоронної діяльності, а також аналізується роль правоохоронних органів у забезпеченні інформаційної безпеки та боротьбі з дезінформацією.

Дослідження наголошує на важливості професійного навчання кадрів, впровадження сучасних технологій та ресурсного забезпечення, яке є критично необхідним в умовах війни. Підкреслюється, що правоохоронні органи відіграють ключову роль у забезпеченні громадської безпеки, охороні правопорядку та реалізації принципу верховенства права навіть за надзвичайних умов.

Результати дослідження свідчать про необхідність комплексного підходу до вирішення проблем правоохоронної системи, що включає реформування структури, оптимізацію роботи, зміцнення інституційної спроможності та адаптацію до нових викликів. Це дозволить не лише покращити поточний стан правоохоронної діяльності, а й закласти основу для ефективної роботи в повоєнний період, сприяючи зміцненню правопорядку та національної безпеки України.

Ключові слова: правоохоронні органи, воєнний стан, національна безпека, військові злочини, кібербезпека, колабораціонізм, гібридна війна, нормативно-правове регулювання, цифровізація, правопорядок.

Demchuk T.I., Marushchak A.V. Current problems in the activities of law enforcement bodies **Summary**

The article is devoted to the study of current problems of the activities of law enforcement agencies of Ukraine in modern conditions, in particular during the period of martial law. In particular, the main challenges that have arisen before the law enforcement system in connection with the military aggression against Ukraine are systematized, including the fight against war crimes, looting, collaborationism, cyberattacks and other threats that have specifics in conditions of military operations. The legal, organizational and technical aspects that need improvement to ensure the effective work of law enforcement structures are considered.

The article focuses on the need to modernize the regulatory framework that regulates the activities of law enforcement agencies, since the current legislation does not always meet the requirements of society and the realities of war.

Special attention is paid to the growth of threats in the field of cybersecurity, which requires law enforcement agencies to take new approaches to detecting, investigating and countering cyberattacks. The study substantiates the importance of digitalization as an element of law enforcement modernization, and also analyzes the role of law enforcement agencies in ensuring information security and combating disinformation.

The study emphasizes the importance of professional training of personnel, the introduction of modern technologies and resource provision, which is critically necessary in wartime. It is emphasized that law enforcement agencies play a key role in ensuring public safety, maintaining law and order, and implementing the rule of law even in emergency conditions.

The results of the study indicate the need for a comprehensive approach to solving the problems of the law enforcement system, which includes structural reform, optimization of work, strengthening institutional capacity, and adaptation to new challenges. This will not only improve the current state of law enforcement, but also lay the foundation for effective work in the post-war period, contributing to strengthening law and order and national security of Ukraine.

Key words: law enforcement agencies, martial law, national security, war crimes, cybersecurity, collaborationism, hybrid warfare, regulatory and legal regulation, digitalization, law and order.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. ст.382. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
3. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб: Закон України від 04.03.1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 35. ст.236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/98-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон України від 07.03.2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 32. ст.225. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14#Text>
5. Загуменна Ю.О. Правоохоронні органи: поняття, ознаки, функції, особливості діяльності. *Право і безпека*. Харків. 2010. № 3. С. 145–150.
6. Музичук О.М. Сучасний стан теоретичної розробки та законодавчого визначення поняття правоохоронних органів та їх переліку. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Харків, 2009. № 44. С. 12–21.
7. Шкуля Т.О. Правоохоронні органи в механізмі держави України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. / *Національна академія внутрішніх справ*. Київ. 2004. 203 с.
8. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. ст.2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
9. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. ст.379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
10. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10. № 11-12. № 13. ст.88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
11. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. ст.250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>